

Bohumil Hrabal

Liiga vali üksindus

Tšehhi keelest tõlkinud Küllike Tohver

1.

Olen kolmkümmend viis aastat töötanud vanapaberis ja see on minu *love story*. Olen kolmkümmend viis aastat pressinud vanapaberit ja raamatuid, kolmkümmend viis aastat määrinud end literatega, nii et olen hakanud sarnanema entsüklopeediatega, mida olen selle aja jooksul kokku pressinud vähemalt kolmkümmend kuupi, olen kann, mis on täis elavat ja surnud vett, ja kui mind vaid pisut kallutada, voolavad minust välja ainult kaunid mõtted; olen vastu omaenda tahtmist haritud, ja ega ma õieti ei teagi, millised mõtted on minu omad ja tulevad minu seest ning millised on kusagilt loetud, ja nii olen ma nende kolmekümne viie aasta jooksul sulanud kokku iseenda ja mind ümbritseva maailmaga, sest kui ma loen, siis ma tegelikult ei loe, ma võtan kauni lause noka vahele ja lutsutan seda nagu kommi, mekin seda nagu klaasikest likööri, kuni mõte valgub minu sisse nagu alkohol ja imendub minusse, nii et see pole enam mitte ainult mu ajus ja südames, vaid tulvab ka mu arterites ja jõuab viimse veenitipuni välja. Iga kuu pressin kokku keskmiselt kaksikümmend kuupi raamatuid, aga et leiaksin jõudu selleks Jumalale meelepäraseks tegevuseks, olen nende kolmekümne viie aasta jooksul ära joonud nii palju õlut, et sellest laarist saaks täita viiekümnemeetrise ujumisbasseini või terve rea jõulukarpkalade sumpasid. Niisiis olen targaks saanud vastu omaenda tahtmist ja tajun nüüd, et mu aju on hüdraulilise pressiga kokkusurutud mõtete ja ideede pakid, minu põlenud juustega pea on Tuhkatriinu pähkel, ja ma tean, kui palju kaunimad pidid olema ajad, kui kogu mõtlemine oli kirjas ainult inimälus; kui keegi oleks tahtnud tollal raamatuid kokku pressida, oleks tal tulnud pressida inimpäid, aga ega sellestki poleks kasu olnud, sest tõelised mõtted tulevad väljast ja ujuvad inimese ümber nagu nuudlid supis, nii et selle ilma Jekonjad võivad jäädaagi raamatuid põletama, ja kui need raamatud on tabanud midagi, mis tõeliselt kehtib, siis kõlab põlevate raamatute tasane naer, sest korralik raamat osutab alati mujale ja välja. Otsin endale väikese kalkulaatori, mis korrutab ja jagab, sellise väikese, rinnataskusuuruse riistapuu, ja kui olin julgust kogunud, avasin kruvikeerajaga selle tagumise külje ja mind tabas rõõmus jahmatus, sest avastasin rahuldustundega kalkulaatori seest ainult väikese plaadi, mis polnud suurem kui postmark ega paksem kui kümme raamatulehte, ja muud seal ei olnudki kui paljas õhk, matemaatilistest variatsioonidest kubisev õhk. Kui mulle jääb silma korralik raamat, kui ma võtan tekstist välja kõik trükitud sõnad, siis jäävad järele vaid õhus lendlevad pidetud mõtted, mis sõltuvad õhust, õhk hoiab neid elus ja õhku nad kaovad, sest kõik on ju

lõppude lõpuks vaid õhk, nii nagu pühal armulaual veri ühekorraga on ja ei ole. Olen kolmkümmend viis aastat pakendanud vanapaberit ja raamatuid ning elan maal, kus juba viisteist põlvkonda osatakse lugeda ja kirjutada, elan endises kuningriigis, kus on olnud ja on siiani kombeks pressida kinnisideeliselt ja kannatlikult ajju mõtteid ja pilte, mis toovad kirjeldamatut rõõmu ja veel suuremat kurbust, elan inimeste keskel, kes on pressitud mõtete paki eest nõus andma elugi. Ja nüüd kordub see kõik ka minus, olen kolmkümmend viis aastat vajutanud oma pressi rohelist ja punast nuppu, kolmkümmend viis aastat kummutanud õllekanu, aga mitte selleks, et juua, joodikud ajavad mulle õuduse peale, mina joon, et toetada oma mõtlemist ja pääseda paremini ligi tekstide üdile, sest see, mida ma loen, pole meelelahutus ega ajaviide ega isegi mitte abinõu, et kiiremini uinuda, mina, kes ma elan maal, kus juba viisteist põlvkonda osatakse lugeda ja kirjutada, mina joon, et lugemine ei laseks mul enam kunagi magada ja tooks mulle kananaha ihule, sest jagan Hegeli seisukohta, et õilis inimene pole tingimata veel aadlik ja kurjategija pole tingimata veel mõrtsukas. Kui mina oskaksin kirjutada, kirjutaksin raamatu inimolu suurimast õnnest ja suurimast õnnetusest. Olen raamatutest ja raamatutega saanud teada, et taevast pole sugugi humaanne ja inimene, kes mõtleb, pole samuti humaanne, ja mitte sellepärast, et ta ei tahaks seda olla, vaid et see on lihtsalt vastuolus kaine mõtlemisega. Minu hüdraulilises pressis hukuvad minu käe läbi haruldased raamatud ja mina ei saa kuidagi vastu sellele voole ega voolule. Ma pole enam kui õrn lihunik. Raamatud on mulle õpetanud tundma hävingust rõõmu ja seda ihalema, ma armastan pilverünkade tormlemist ja lammutusbrigaade, võin seista tunde, jälgides, kuidas pürotehnikud mõõdetud liigutustega just nagu hiiglaslikke kumme pumbates lasevad õhku majade ridu ja terveid tänavaid, naudin viimse sekundini selle esimese hetke ootust, mis kergitab õhku kõik tellised ja kivid ja sarikad, et siis saabuks hetk, kui majad varisevad vaikselt nagu rõivad, nagu meretagune aurik, mis vaob katla plahvatuse järel kiiresti ookeanipõhja. Ja pärast seisan tolmupilves ja varingu muusikas ja mõtlen oma tööst sügaval keldris, kus seisab mu press, mille ääres olen töötanud kolmkümmend viis aastat elektripirnide valguses ja kuulanud, kuidas üleval hoovis kaiguvad sammud ja mu keldri laes olevasse avasse tühjeneb kottide, karpide ja kastide sisu, hoovi keskel olevasse avausse valatakse justkui taevasest küllusesarvest vanapaberit, lillekaupluste närtsinud varsi, suurpoodide pakendeid, aegunud kavalehtesid, sõidupileteid ja jäätisepabereid, maalrite värvipritsmetega poognaid, lihakarnide märgi ja veriseid paberikuhilaid, fotoateljeede teravaid pildiservi, kantseleide paberikorvide sisu koos kirjutusmasinakassettidega, sünni- ja nimepäevade lillekimpe, kuid vahel kukub mu keldrisse ka tänavakive, mis on mähitud ajalehte, et paber rohkem kaaluks, ja eksikombel valesse kohta pandud papinuge ja kääre, haamreid ja sõrgkange, lihunikukirveid ja kuivanud kohviga topse, vahel ka närtsinud pruudikimpe ja mõni värske kunstlilledest matusepürgi. Seda kõike olen ma

kolmkümmend viis aastat oma pressiga kokku pakkinud, kolm korda nädalas viivad veoautod mu pakid jaama vagunitesse ja sealt liiguvad need edasi paberitehasesse, kus töölised lõikavad traadid katki ja kummutavad mu töö seebikivi ja hapete lahusesse, milles lagunevad isegi žiletiterad, millega ma alailma kätte lõikan. Ent nii nagu tehastest läbi voolavates sogastes voogudes võib vilksatada mõni kaunis kala, nii võib vanapaberi voos vilksatada mõne haruldase raamatu selg, ja siis vaatan ma pimestatult hetkeks mujale ja õngitsen seejärel raamatu välja, pühin põlle vastu puhtaks, avan ja hingan sisse teksti hõngu, et siis homerosliku ennustusena lugeda läbi esimene lause, millele mu pilk pidama jäi, ja panna raamat teiste kaunite leidude hulka kastis, mis on vooderdatud pühapiltidega, mille keegi oli eksikombel ühes palveraamatutega mu keldrisse puistanud. Siis järgneb minu missa, minu rituaal – ma mitte üksnes ei loe iga sellist raamatut läbi, vaid asetan neid ka iga paki südamesse, sest ma pean ju iga pakki kaunistama, pean igale pakile andma oma iseloomu, oma allkirja. See on minu piin: et iga pakk oleks erinev, pean igal tööpäeval keldris rabama kaks tundi üle aja, pean tulema tööle tund enne tööpäeva algust, pean töötama mõnikord ka laupäeval, et pressida ära see lõpmatu vanapaberimägi...